

Beszámolók, szemlék, közlemények

Az informatika évi szemléje

/Annual Review of Information Science and Technology.
Vol.7. 1972. Ed. C.A. Cuadra, assistant ed. A.W. Luke.
Washington, 1972. ASIS. 606 p./

Az ARIST legújabb kötete zömmel az 1971. évi szakirodalom kritikai áttekintése alapján mutatja be az informatika jelenlegi helyzetét és fejlődési tendenciáit.

CUADRA, a kötet szerkesztője előszavában megállapítja, hogy az informatika különféle területeit elemző, értékelő szemlék optimizmussal tölthetik el a szakma képviselőit: az információtudomány és technológia erőteljesen fejlődik, és bizonyosságot tesz életképességéről".

Az ARIST előző /6./ kötetében jelzett néhány fejlődési tendencia megerősödött és igen fontossá vált. Így pl. határozottan megfigyelhető az a törekvés, hogy gyors interaktív hozzáférést biztosító nagyobb adatbázisokat építsenek ki; várható, hogy az adatkeresésnek ez a módja, tuljutra a "kísérleti újdonság" stádiumain, rövidesen megszokott /"sztenderd"/ eljárássá válik.

Egy másik jelentős fejlődési irányzat a könyvtárak és információs intézmények rendszerelvű, hálózat jellegű együttműködésének egyre fokozódó érvényesülése. Ennek nyilvánvalóan gazdasági /gazdaságossági/ okai is vannak, ezért az ARIST /most először/ külön fejezetet szentel a könyvtári és információs rendszerek költségeire vonatkozó problémák bemutatásának elemzésének. /Ezzel kapcsolatban természetesen, elsősorban a gépesített rendszerek működésére kell gondolnunk!/.

Az ARIST 7. kötetének egyik tematikai újdonsága, hogy első ízben ad áttekintést az audio-vizuális eszközök, ezeken belül főleg a videokazetták fejlődéséről, oktatási és tájékoztatási célokra való alkalmazásáról.

Ugyancsak első ízben kerül sor az ARIST-ban a kriminológiai információs rendszerek problémáinak, valamint a humán tudományok számítógéppel segített kutatási és információs kérdéseinek széles körű áttekintésére.

A szerkesztő megjegyzése szerint többen javasolták, hogy az ARIST /a túlzott Amerikára orientáltság ellensúlyozására/ szenteljen külön fejezetet az európai fejlemények bemutatására. Ezt a javaslatot a szerkesztőség nem fogadta el, mert úgy vélik, hogy helyesebb, ha az európai eredményeket a megfelelő fejezetekhez kapcsolódóan ismertetik, s arra serkentik a szemleírókat, hogy valóban átfogóan, vagyis az egész /releváns/ világirodalom alapján kíséreljék meg tanulmányaikat összeállítani.

A 7. kötet egyébként az előzőhöz hasonlóan, négy fő részre oszlik; ezeken belül 1-4 szemletanulmány számol be a szakterület eredményeiről. A következőkben felsoroljuk a kötetben szereplő szemlék címét, szerzőjét /s a szerző munkahelyét/, terjedelmét, zárójelben a bibliográfiai hivatkozások számát, s esetenként néhány megjegyzést fűzünk a tanulmányokhoz.

I. Információs rendszerek és szolgáltatások tervezése

1. Az információs szükségletek és az információk használata /Information needs and uses/ - Nan Lin /State University of New York at Albany/, Garvey, W.D. /Johns Hopkins University/, 5-37.p. /96/.

A szerzők szerint a következő problémákat kell tüzetesebben vizsgálnunk annak érdekében, hogy jobban megértsük és rendszerezzük az információk használatának kérdéseit: a tudományos kutatás láthatatlan együttesének /invisible colleges/ kommunikációs szerepe; az un. kommunikációs "sztárok" /kulcsszemélyek, gatekeeper-ek/ funkciója, jelentősége a különféle szervezetekben; annak a kommunikációs szakadéknak a vizsgálata, amely az információs rendszerek /elméleti/ kutatói és tervezői között mutatkozik; végül pedig meg kellene kísérelni valamilyen fogalmi rendszerbe foglalni a tudósok és technológusok információs magatartására vonatkozó jelenségeket.

2. Az információs folyamatok költségei, költségtervezése, gazdasági elemzése. /Costs, budgeting, and economics of information processing./ - WILSON, J.H. /US. Atomic Energy Commission/, 39-67.p. /180/.

A szemleíró megállapítja, hogy az információs gazdaságtan /economics of information/ jelenleg még csecsemőkorát éli; az újabb szakirodalom azonban azt jelzi, hogy az 1970-es években komoly előrehaladás várható a formális közgazdasági eljárások alkalmazásában.

II. Alapvető eljárások és eszközök

3. A dokumentumok cím és tárgy szerinti elemzése; címléírás és osztályozás. /Document description and representation/ - RICHMOND, P.A. /Case Western Reserve University./ 73-102.p. /171/.

A szerző éles hangon sürgeti a szabványosítás gyorsabb és szélesebb körű alkalmazását, mivel az az alapja a különféle információs hálózatok gazdaságos együttműködésének. Nevetségesnek tartja, hogy

minden könyvtárban vagy információs központban "eredeti" katalogizálást végezzenek, ugyancsak nevetséges, hogy a számítóközpontok úgy működjenek, hogy más központoktól származó programokat "újra kell írniuk" a saját használatukra.

4. Információszerzés /nagy, komplex adatbázissal működő számítógépes információs rendszerekben/. /Organization of information/ - PRYWES, N.S. - SMITH, D.P. /The Moore School of Electrical Engineering, University of Pennsylvania/ 103-158.p. /108/.

Azokat a formális és automatikus eljárásokat ismerteti, amelyek elősegítik nagy adatbázisú rendszerek tervezését, használatát, a feldolgozási folyamatok hatékonyságának javítását.

5. A gép és ember /információ felhasználó/ érintkezése interaktív rendszerekben. /The user interface in interactive systems./ BENNETT, J.L. /IBM Research Laboratory./ 160-196.p. /115/.

Az interaktív rendszerek tervezőinek nemcsak arra kell felkészülniük, hogy alkalmazkodjanak a felhasználók szükségleteihez, hanem meg is kell őket tanítaniuk arra, hogy a legteljesebb mértékben kiaknázzák a rendszerben rejlő lehetőségeket az adott problémák megoldásában.

6. Video-kazetták /Video cartridges and cassettes/ - KLETTER, R.C. - HUDSON, H. /Institute for Communication Research, Stanford University./ 197-238.p. /75/.

A különböző intézményeknek régen szükségük van olyan nem drága, jól "csomagolt" oktatási anyagokra, leckékre, amelyeknek segítségével az új ismeretek, eljárások hatékonyan elsajátíthatók. A video-kazetta, amelynek alkalmazásával a felhasználó a tanulási ütemet saját maga szabályozhatja, megfelelő segédeszköz lehet nemcsak az iskolákban, hanem pl. az ipar területén is az oktatásban, ismeretközlésben.

III. Alkalmazási területek

7. Könyvtári automatizálás /Library automation/ - MARTIN, S.K. /Harvard University Library/ 243-277.p. /106/.

A szerző véleménye szerint a könyvtári munka automatizálásának alapvető problémái már fel vannak tárva, és sok párhuzamos munkát lehetne megtakarítani, ha több könyvtár okulna abból az irodalomból, amely leírja és értékeli az automatizálás során eddig tett erőfeszítéseket. A könyvtárak között egyre nagyobb mértékben kibontakozó kooperáció egyébként erős lendületet adott az automatizálási törekvéseknek, és ezeknek keretében a szabványosításnak /formátumok, rendszerek, közös adatbázisok stb./.

8. Könyvtári és információs hálózatok /Library and information networks/ - OLSON, E.E. - OLSEN, H.A. /University of Maryland/ - SHANK, R. /Smithsonian Institution/ - 279-321.p. /174/.

Elsősorban az amerikai viszonyokra vonatkozóan tárgyalja a hálózatok szervezésének társadalmi-politikai, adminisztratív, gazdasági és /kommunikációs/ technológiai problémáit; a számítógépes hálózaton kívül röviden foglalkozik az oktatási és mediaközpontok /multimedia centers/ hálózati kérdéseivel is.

9. Gépi uton olvasható bibliográfiai adatbázisok /machine-readable bibliographic data bases/ - GECHMAN, M.C. /Information General, Inc./ 323-378.p. /268/.

Az amerikai adattárakat négy csoportra osztva ismertetik /egyetemi, kormányzati, ipari, tudományos egyesületi/; ezeken kívül tíz külföldi ország és tíz nemzetközi szervezet ilyen jellegű tevékenységét regisztrálja /a szocialista országok közül a Csehszlovákiában végzett, illetőleg tervezett munkálatokról számol be/.

10. Dokumentumkereső és szétsugárzó rendszerek /Document retrieval and dissemination systems./ - BRANDHORST, W.T. /ERIC Processing and Reference Facility/ - ECKERT, P.F. /NASA Scientific and Technical Information Facility/. 379-437.p. /249/.

A szemle érdekessége, hogy táblázatba foglalva ismerteti 76 számítógépes rendszer fontosabb adatait /az alkalmazott hardware, software, a működés módja: interaktív on-line, "batch"; a szolgáltatások formája: retrospektív, kurrens; a fejlődés stádiuma: kísérleti, operatív működés; a keresés metodikája, a rendszer leírására vonatkozó irodalmi hivatkozás/. A szerzők csak azokat a rendszereket ismertetik, amelyekről 1971-ben írott beszámolók jelentek meg.

11. Számítógépes információs rendszerek alkalmazása a humán tudományok szakterületein /Information systems applications in the humanities/. - RABEN, I. /Queens College, City University of New York/ - WIDMANN, R.L. /University of Pennsylvania/. 439-469.p. /159/.

Ebben a szemlében nem annyira a humán tudományok tájékoztatási problémáiról, mint inkább a számítógéppel segített tudományos kutatás kérdéseiről, eredményeiről van szó a különféle diszciplínákra /irodalom- és nyelvtudomány, történelem, művészetek stb./ vonatkozóan.

12. A bűnügyek területén alkalmazott számítógépes információs rendszerek /Information systems application in the criminal justice system/. - BLUMSTEIN, A. /Carnegie-Mellon University/. 471-495.p. /28/.

Főleg az EA SEARCH elnevezésű programját ismerteti, amely bűnesetekre vonatkozó országos információs hálózat kiépítésére irányul.

IV. A szakma /szervezési/ kérdései

13. Könyvtárak és információs központok vezetése-szervezése /Library and information center management/. - LEIMKUHLER, F.F. /Purdue University/ - BILLINGSLEY, A. /U.S. Postal Service/ - 499-533.p. /163/.

Az információs intézmények vezetési információs rendszerének problémái igen kis mértékben szerepelnek a szakirodalomban; nagyobb teret szentelnek a tervezés-programozás-költségvetés rendszerének /PPBS= planning, programming and budgeting system/. Ezeknek ismertetésén kívül a szemle részletesebben foglalkozik az operációkutatás, rendszerelemzés, modellezés módszereinek alkalmazásával, valamint a költségtényezők, költséghatékonyság problémáival is.

Az ARIST szemléinek e rövid ismertetése is mutatja, hogy a kötet tematikai tagolása nem a legszerencsésebb; meglehetősen sok az átfedés az egyes fejezetek problematikájában, amit némileg ellensúlyoz az, hogy több oldalról is megközelítik, bemutatják ugyanazokat a problémákat. Mint az ARIST köteteire általában, erre a kötetre is általában a "bőséges zavar" jellemző.

A kötetet részletes index zárja /537-606.p./, amely a szerzők, intézmények, tárgykörök, valamint a keresztutalások jegyzékét tartalmazza.

Végezetül sajnálattal állapítjuk meg, hogy az ARIST 1972. évi kötetében nem találunk magyar vonatkozásokat.

Györe Pál

Új információs folyóirat

Szeretettel köszöntjük új laptársunkat, a NTMIK /Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ/ 1973-ban megindított

Vesztnik MCNTI

című folyóiratát, azaz a NTMIK Hiradóját.

A folyóirat tájékoztatói szervezetek, tudományos és műszaki könyvtárak, valamint az NTMIK /Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszer/ és a vele kapcsolatos specializált és ágazati rendszerek megalakításában és szervezésében, vagy más, a tudományos és műszaki információ nemzeti szervezetei közt létrejövő kooperációban résztvevő intézetek számára jelenik meg.

A Vesztnik MCNTI általában hírt ad a NTMIK tervezett és már lebonyolított rendezvényekről /gyűlésekről, szimpóziumokról, kiállításokról stb./, az elvégzett kutatási és fejlesztési munkáról, a tervezett és már megjelent kiadványokról és a NTMIK-nak, a KGST szerveinek és a nemzeti információs rendszereknek az NTMIK kialakítására és fejlesztésére irányuló munkájáról.